

**Arhim. conf. univ. dr. Vasile Miron,
Facultatea de Teologie Ortodoxa din Constanța,
Universitatea „Ovidius” din Constanța**

PAROHIA, TERENUL DE ACTIVITATE PASTORALĂ A PREOTULUI

Abstract: *The parish is the proper ground for living and developing the Christian life in Orthodoxy. It is the material and spiritual field of the priest's pastoral activity and the medium for the manifestation of the religious life of the faithful. Between the priest and the faithful there must be a harmonious collaboration, in the sense that the priest must watch and follow carefully the evolution of the state of mind of his parishioners and apply the most relevant pastoral means, in order to make them authentic believers, devoted to the Church, aware of their Christian roles and duties. In the living and true parish, the priest works together with his believers for the realization and acquisition of the kingdom of God (John 18, 36; Luke 17, 21). Without such collaboration and without an awake conscience, the parish loses its supernatural character and essence and remains a mere administrative reality. Without the consciousness of liturgical and church unity, the parish remains a unit lacking dynamism. Therefore, the role of the priest in the parish is to transform this spiritual ground into a true oasis of spiritual living in which the Spirit of truth, justice, love and divine holiness can pulsate (Galatians 5, 25).*

Keyword: *community, priest, pastoration, communion, spiritual life, salvation.*

Lucrarea pastorală a preotului se desfășoară în cadrul teritorial al unei parohii. „*Parohia este familia spirituală a creștinului*”¹, adică acea comunitate religioasă formată din clerici și credincioși, așezată în perimetrul unui teritoriu bine delimitat, subordonată centrului eparhial din punct de vedere canonic, juridic, administrativ și patrimonial și condusă de un preot paroh numit de chiriarhul (ierarhul) epatri-

1. Dom. M. FESTUGIÈRE, *Qu'est ce que la Liturgie?*, Paris, 1914, p. 9.

ei respective². Încercând să aprofundăm și mai mult noțiunea, sensul și importanța parohiei, trebuie să precizăm în primul rând faptul că ea reprezintă o unitate administrativă distinctă, cu un program și un mod de viață spirituală, liturgică și religioasă bine definit, organizată și condusă după anumite reguli, formulate și consemnate în coduri de legi și regulamente ce conțin norme și dispoziții canonice privitoare la buna funcționare și coordonare a vieții bisericești.

După ființa ei, parohia este un organism viu, un ogor spiritual în care preotul lucrează neîncetat la mântuirea credincioșilor săi; un laborator în care se unesc energiile divine ale harului cu puterile sufletești și trupești ale omului, pentru a-l transforma lăuntric și a-l pregăti să devină vrednic cetățean al împărăției cerești (Evr 12:22-23).

„Parohia este locul în care credinciosul se prinde de marea Familie, Biserica, imaginea de aici de jos a celei care va absorbi tot ce e particular în unica și veșnica Patrie”³.

a. Denumirea. Așa cum familia este celula de bază a societății, tot astfel și parohia reprezintă prima unitate administrativă a Bisericii creștine, care, la origine, a luat naștere și s-a dezvoltat sub forma unor comunități sau asociații de credincioși, cunoscute sub numele generic de „ecclesiae”. În limba greacă, acest termen (ἐκκλησία), desemna „bisericele creștine”, adică acele comunități cărora Sfântul Apostol Pavel li se adresează în epistolele sale, trimițându-le îndrumări și salutări: „Bisericii lui Dumnezeu care este în Corint [...], celor numiți sfinți” (1 Co 1:2), „Bisericii Galatiei” (Ga 1:2), „Bisericii din casa lui Nimfas” (Col 4:15), „Bisericii tesalonicenilor” (1 Tesaloniceni 1:1), numindu-le „Bisericele lui Dumnezeu” (2 Tes 1:4)⁴. Ulterior, denumirea aceasta s-a atribuit atât adunărilor, cât și locașurilor de cult în care se întruneau credincioșii pentru a lua parte la serviciul divin, așa cum reiese din

2. *** *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008, p. 37.

3. Pr. Victor LITHARD, *Précis de Théologie pastorale*, Paris, 1930, p. 261.

4. În limba română, termenul de biserică derivă de la latinescul *basilica*. Acest cuvânt are înțelesul de locaș de cult în care se adună credincioșii unei comunități pentru a participa la săvârșirea sfintelor slujbe.

mărturiile nou-testamentare (FA 12:5; 1 Co 11:16-18; Evr 2:12; 10:25). Din toate aceste texte se desprinde limpede adevărul istoric că

„la început, mica Biserică era compusă din «sfinți» care comunicau în aceeași nădejde și practicau aceleași virtuți de smerenie, de iubire, de sărăcie acceptată în mod liber”⁵,

fapt ce denotă o structură organizatorică precisă și o viață religioasă bine conturată, întemeiată pe trăirea unei iubiri sincere și pe o solidaritate deplină, exteriorizată în duhul lepădării de sine și în conștiința datoriei de a se ajuta reciproc și de a purta sarcinile unii altora pentru a împlini legea lui Hristos (Ga 6:2). De aceea, viața religios-morală a membrilor Bisericii primare constituie un exemplu demn de urmat pentru viitoarele generații de creștini.

Denumirea de *parohie* provine de la verbul grecesc *παροικέω*, care, în traducere, înseamnă „a locui ca străin”. De la acest cuvânt a derivat termenul *παροικία*, care înseamnă „ședere (așezare) în străinătate”. Acest termen a fost întrebuințat prima dată de către evreii din diaspora, pentru a indica comunitățile evreiești răspândite în întreaga lume. Prin analogie, termenul a fost aplicat apoi, de către elini, primelor comunități creștine din centrele urbane, pentru că locuitorii orașelor au fost primii care au receptat mesajul învățaturii evanghelice, trecând în masă la creștinism. În prima etapă a Bisericii Primare, episcopul era conducătorul spiritual al unei astfel de comunități,

„care, la început, se numea parohie orășenească; lățindu-se creștinismul de la orașe și sate, acestea intră sub jurisdicția episcopului, care delega în ele spre administrare, câte un presbiter. Atunci comunitățile sătești primiră numele de «parohie», iar eparhia era întreg teritoriul supus jurisdicției episcopului”⁶.

Toate aceste comunități bisericesti locale, urbane și rurale, aveau în fruntea lor câte un preot, adică un presbiter, care păstra neîntre-ruptă legătura cu episcopul din teritoriul respectiv, în subordonarea căruia se afla⁷.

5. Paul OLTRAMARE, *La religion et la vie de l'esprit*, Paris, 1925, p. 14.

6. Pr. Valerian ȘESAN, *Curs de Drept bisericesc universal*, Cernăuți, 1942, p. 148.

7. Arhid. Ioan N. FLOCA, *Drept canonic ortodox, legislație și administrație bisericească*, vol. I, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990, p. 299.

Începând din sec. IV înainte, datorită condițiilor de libertate religioasă și fenomenului de convertire masivă a păgânilor la creștinism, se înmulțesc vertiginos comunitățile bisericești din localitățile rurale, iar acestea au căpătat denumirea de „enorii”, adică comunități situate la țară (ἐνχωρίον = în sat).

Indiferent de perioadele istorice, de zonele geografice și de mediile de viață socială în care a existat, parohia sau enoria a însemnat

„cu adevărat comunitatea creștină grupată în jurul unuia și aceluiași altar sau biserici, în jurul acelorași preoți sau, mai propriu, în jurul unuia și aceluiași preot slujitor al Tainelor ori al cultului în genere și conducător al sufletelor la mântuire”⁸.

O definiție mai scurtă, întâlnită în majoritatea studiilor și tratatelor de *Teologie Pastorală* caracterizează parohia ca fiind totalitatea credincioșilor ce se împărtășesc din același potir. În acest sens, ea devine un centru al reînnoirii și propășirii vieții duhovnicești, „un microcosmos al comunității ecleziastice întinsă pe întreaga suprafață a pământului”⁹.

b. Parohia, ogorul spiritual al lucrării pastorale a preotului. Parohia nu trebuie înțeleasă doar ca o simplă unitate administrativ-bisericească, ci și ca o unitate spirituală, liturgico-sacramentală, ai cărei membri spirituali sunt strâns uniți între ei prin mărturisirea dreptei credințe, prin primirea Sfintelor Taine și prin participarea la cultul divin public, grupați în jurul unui sfânt altar, sub mijlocirea și îndrumarea preotului slujitor.

Deci ritmul vieții religioase a credincioșilor din parohie este impus în primul rând de ritmul liturgic, care îi imprimă o notă specifică de solidaritate, de unitate de gândire, de simțire și de acțiune caracteristic primelor comunități creștine, centrate pe comuniunea euharistică, pe dinamica Liturghiei. Biserica creștină s-a configurat și s-a constituit în atmosfera de evlavie a Sfintei Liturghii. Liturghia a fost manifesta-

8. Pr. Petre VINTILESCU, *Parohia ca teren de dezvoltare a spiritualității creștine*, București, 1937, p. 4.

9. Mitropolit Emilianos TIMIADIS, „Parohie, preoție și înnoire”, Brookline, Massachusetts, S.U.A., 1944, cap. *Biserica în climatul social de astăzi*, tradus în rom. de Paul Brusanowschi, în: *Telegraful român*, nr. 41-42, 1997, p. 2.

rea adevăratei identități a Bisericii și punctul de convergență a unității spirituale și religioase a primilor creștini, pentru că „semnul cel mai pregnant și coeficientul cel mai eficace al uniunii lor comunitare era frângerea pâinii, pe care o celebrau în casele lor particulare, puse la dispoziția comunității de către cei mai înstăriți”¹⁰.

Ca centru al cultului creștin și nucleu al comunității parohiale, Liturghia reprezintă și astăzi mijlocul prin care Hristos Se împărtășește mădularilor Sale și modul permanent și comunitar prin care credincioșii rămân în legătură organică și neîntreruptă cu Biserica, așa cum conviețuiau, conlucrau și se rugau primii creștini, rămânând nedespărțiți de altarul Domnului, rugându-se împreună și împărtășindu-se regulat la fiecare Sfânta Liturghie¹¹. În felul acesta ei se străduiau să consolideze unitatea și integritatea vieții lor religioase, după cum relatează un mare apologet al Bisericii, care descrie modul comunitar de viață al creștinilor din primele secole.

„Suntem – spune el – un singur trup prin sentimentul comun al credinței, prin unitatea disciplinei și prin legătura aceleiași speranțe. Mergem strânși în grup și adunați ca la luptă ca să asaltăm pe Dumnezeu cu rugăciuni [...] Ne rugăm și pentru împărați, pentru miniștri și împuterniciții lor, pentru starea de față a secolului, pentru liniștea așezărilor și pentru întârzierea sfârșitului. Ne adunăm să ne reamintim de scrierile sfinte [...], ne hrănim credința cu aceste vorbe sfinte, prin ele ne întărim încrederea și, întipărintu-ne în minte învățăturile, ne întărim credința. Totodată prin ele ne vin îndemnuri, muștrări și corectări în numele lui Dumnezeu”¹².

Biserica a perpetuat întotdeauna acest spirit de frățietate și solidaritate (Rm 8:29; Evr 2:11-12; 1 Ptr 2:17), în dimensiunea lui comu-

10. E. GALBIATI, *L'Eucarestia nella Bibleia*, Jaca Book, Milano, 1968, p. 162. În Biserica Primară „termenul de Liturghie era sinonim cu cultul. El a fost aplicat tuturor Tainelor și instituțiilor din Biserică, în care ea și-a manifestat și împlinit natura și vocația” (Pr. Alexander SCHMEMANN, *Biserică, lume, misiune*, trad. în rom. de Maria Vințeler, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2006, pp. 193-194).

11. A se vedea canonul 9 apostolic și canonul 2 Antiohia, la Arhid. Ioan N. FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, pp. 13, 195.

12. TERTULIAN, „Apologeticul”, cap. XXXIX, trad. în rom. de Eliodor Constantinescu, revăzut de David Popescu, în: *Apologeti de limbă latină*, col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, 8, București, 1981, p. 92.

nitară, unde credincioșii sunt integrați în raport de comuniune unul cu altul și cu Hristos.

„Lucrarea Bisericii în lume este aceeași cu lucrarea lui Hristos. Precum Hristos, la fel și Biserica arată lumii adevărul lui Dumnezeu. Adevărul acesta este putere și viață. Iar Biserica, în calitate de purtător de putere și viață, are o misiune dinamică și înnoitoare. Este «puținul aluat» care dospește toată frământătura și noul Ierusalim care îmbrățișează întreaga lume.”¹³

În fiecare biserică parohială, Hristos își activează și prelungește lucrarea Sa dumnezeiască ca să fie viață, lumină, mântuire, tămăduire și izbăvire tuturor celor ce Îl caută și cer ajutorul Său dumnezeiesc.

Deci, parohia este o unitate eclesială ce reproduce într-un anumit loc și context imaginea a ceea ce este Biserica în totalitatea ei, „o viață misterioasă în Hristos și cu Hristos, o unitate de viață cu întreaga creație, cu întregul neam omenesc”¹⁴, răscumpărat cu prețul jertfei lui Hristos (Rm 3:24-25). Comunitatea primilor creștini din Ierusalim servește în acest sens ca model și paradigmă de viață spirituală pentru toate tipurile de parohii existente astăzi (FA 2:46).

Parohia este un organism viu, o comunitate activă, în continuă prefacere și înnoire, în care credinciosul „învață să trăiască în comuniune cu Hristos și cu frații lui în Hristos”¹⁵, care se sprijină reciproc, colaborând unii cu alții și solidarizându-se între ei, „spre desăvârșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos” (Ef 4:12), care înseamnă îndumnezeirea și mântuirea lor într-un singur Trup (1 Co 12:27), clădit pe unicul mod de viață, hristocentrică și comunitară. În această direcție este concentrată întreaga activitate pastorală a preotului în parohie.

13. Georgios MANTZARIDIS, *Morala creștină*, trad. în rom. de Cornel Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 2006, pp. 252-253. „Viața în Hristos desăvârșește și înfrumusețează sufletul și lucrează chipul lui Dumnezeu din om. Aceasta îl sfințește pe om și-l ridică la asemănarea cu Dumnezeu. Îl unește cu Dumnezeu și îl arată fiu al Lui” (SF. NECTARIE din Eghina, *Cunoaște-te pe tine însuși sau Despre virtute*, trad. în rom. de Pr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, Ed. Sofia, București, 2012, p. 155).

14. Serghei BULGAKOV, *Ortodoxia*, trad. în rom. de Nicolae Grosu, Ed. Paideia, București, 1994, p. 90.

15. Gheorghios D. MATTALINOS, *Parohia-Hristos în mijlocul nostru*, trad. în rom. de Pr. Ioan I. Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 2004, p. 46.

„Biserica Mântuitorului, după fericitul Apostol Pavel, este Trupul lui Hristos și trebuie ca cel care se ocupă cu îngrijirea lui să se nevoiască să-i ofere vigoare și frumusețe negrăită și să fie atent din toate părțile să nu existe vreo pată sau întinăciune, sau alt cusur asemănător, care să piardă frumusețea și bunăcuviința lui“¹⁶,

spune un Sfânt Părinte. În această lucrare harismatică și taumaturgică rezidă întreaga slujire a preoției, care este opera sublimă și dumnezeiască a Domnului nostru Iisus Hristos, săvârșită prin mâinile preoților, spre mântuirea credincioșilor. Cum lucrează Hristos în Biserică la mântuirea oamenilor? Tămăduind bolile sufletești și cele trupesti ale acestora. Misiunea Lui este în primul rând una terapeutică, fapt pentru care este și numit „*Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre*“¹⁷, iar Biserica Sa este spitalul obștesc al vindecării noastre și laboratorul res-taurării și renașterii noastre spirituale. Hristos este prezent în fiecare biserică ortodoxă în timpul oficierei sfintelor slujbe și, în primul rând, în timpul Sfintei Liturghii.

„El vine aici spre a căuta oaia cea rătăcită, pe fiul cel pierdut, pe femeia cea desfrânată, pe paralticul neputincios, pe orbul nenorocit, spre a descoperi toate sufletele chinuite, pe toți nenorociții vieții, pe toți aceia a căror ființă e bântuită de necazuri, de dureri, de suferințe, sau sunt copleșiți de poveri, de îndoieli, de incertitudini, pentru ca apoi să-i ajute, să-i tămăduiască, să-i ușureze, să-i povățuiască, să-i mântuie“¹⁸.

Credincioșii cunosc aceste aspecte și, din acest motiv, vin la sfânta biserică cu toată încrederea și convingerea în puterea tămăduitoare a Domnului și Stăpânului vieții lor, de la care se pogoară „toată darea cea bună și tot darul desăvârșit“ (Iac 1:17). Ei vin cu conștiința curată și cu dorința sinceră și arzătoare la acest „*spital duhovnicesc*“ ca să do-

16. SR. IOAN GURĂ DE AUR, *Biserica și Taina Sfintei Preoții*, în col. „Cuvinte de Aur“, vol. X, trad. în rom. de Pr. Victor Manolache, Ed. Egumenița, Galați, 2017, p. 326.

17. *Rugăciunea* pe care o citește preotul de șapte ori în rânduiala slujbei Sfântului Maslu în: *Molitfelnic*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2019, p. 145. A se vedea și al doilea tropar, gl. 6 din slujba Aghi-asmei Mici, în *Molitfelnic*, ed. cit., p. 431.

18. Pr. Spiridon CÂNDEA, „Cultul divin și pastorația creștină, factori de promovare a vieții religioase în Ortodoxie“, în: *Biserica Ortodoxă Română*, LXXXV (1967), nr. 11-12, p. 1199.

bândească vindecare de bolile și neputințele sufletești și trupești, iar preotul, în numele și cu puterea lui Hristos, iese în întâmpinarea lor pentru a le turna în inimi și în suflete balsamul curățător al luminării lăuntrice și al însănătoșirii de patimi și de suferințele trupești cauzate de păcat. Deci „opera lui principală este cea terapeutică”¹⁹, iar aceasta implică mai întâi vindecarea lui însuși de patimile care îl stăpânesc, ca, în felul acesta, „să atragă pe credincioși pe calea virtuții prin covârșirea virtuții sale”²⁰. În aceasta constă cheia întregului succes pastoral, căci „nu vorbele meșteșugite îl fac pe om drept și sfânt, ci viața virtuoasă îl face plăcut lui Dumnezeu”²¹, iar viața preotului trebuie să strălucească precum făclia care luminează în sfeșnic, ca „prin exemplul vieții lui să le arate credincioșilor calea vieții”²². Preotul cu viață îmbunătățită și pilduitoare îi zidește sufletește pe credincioși și prin faptul că le arată acestora modul vindecării de patimile care îi înrobesc, devenind în felul acesta îndrumător și terapeut al lor în baza experiențelor și nevoinelor lui duhovnicești. Sfântul Ioan Gură de Aur spune categoric în această privință:

„Nimeni nu îndrăznește să spună că va zidi o casă, dacă nu-i arhitect; nimeni nu încearcă să se apropie de un bolnav, dacă nu cunoaște medicina; chiar de i-ar împinge mulți cu sila, vor refuza și nu se vor rușina să-și mărturisească neștiința lor. Dar cel căruia are a i se încredința purtarea de grijă a atâtor suflete nu se va cerceta, oare, mai întâi pe sine însuși?”²³

Iată o întrebare fundamentală asupra căreia preotul trebuie să reflecteze adânc ori de câte ori se privește în fața conștiinței sale, pentru a-și da seama cât de mari sunt rolul, importanța și responsabilitatea

19. G. D. METTALINOS, *Parohia-Hristos în mijlocul nostru*, p. 30.

20. SF. GRIGORIE DE NAZIANZ, *Cuvânt de apărare pentru fuga din Pont sau Despre Preoție*, cap. XV, trad. în rom. de Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 166.

21. THOMAS DE KEMPIS, *Imitarea lui Hristos*, cartea I-a, cap. 1, Ed. Cartimpex, Cluj, 1998, p. 3.

22. SF. GRIGORIE DIALOGUL, *Cartea Regulei pastorale*, partea a II-a, cap. 3, trad. în rom. de Pr. Alexandru Moisiu, Sibiu, 1987, p. 50.

23. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Despre Preoție*, cartea a IV-a, cap. 1, trad. în rom. de Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 94.

morală a păstorului de suflute în viața parohiei. El nu poate să pretindă credincioșilor săi să trăiască o viață de sfințenie, dacă nu este el mai întâi un pios trăitor al virtuților creștine și al preceptelor evanghelice. În caz contrar, el dezmințe ceea ce propovăduiește prin viața sa personală, pentru că

„turma care urmează cuvântul și purtarea păstorului înaintează în viața duhovnicească mai mult văzând pilda acestuia decât auzind numai îndemnul [...]. Căci acele cuvinte pătrund mai ușor în inima ascultătorilor care sunt verificate chiar de viața propovăduitorului, deoarece ceea ce poruncește prin vorbă, ajută să devină faptă prin pilda vieții lui.”²⁴

Pilda edificatoare a vieții morale impecabile a preotului reprezintă „busola” după care își orientează credincioșii traiectoria vieții lor creștinești. Acesta este factorul primordial de care depinde rodnicia întregii sale lucrări pastorale, fiindcă

„parohia care nu învață modul vindecării, ci se ocupă cu alte lucruri și scopuri, nu poate să mântuiască, să călăuzească la îndumnezeire și nu-și are, ortodox vorbind, o rațiune a existenței sale”²⁵.

c. Întreita slujire preoțească reflectată în activitatea pastoral – misionară a preotului. În calitate de purtător și reprezentat al Preoției Domnului nostru Iisus Hristos, preotul este investit cu puterea de a sfinți, a învăța și a conduce pe credincioși pe calea mântuirii.

Aceste trei slujiri decurg din întreita misiune a Mântuitorului în lume. Preotul este organul care poartă în ființa lui Preoția lui Hristos și

„fiecare slujire a sa în Biserică nu este nimic altceva decât slujirea «trimisului lui Dumnezeu», Hristos, realizată încă de pe acum prin mișcarea Duhului în această comuniune [...], ca dar al Duhului venind de la Dumnezeu”²⁶.

Dacă preotul Îl face prezent pe Hristos în viața Bisericii, el trebuie să păstreze Preoția lui Hristos neîntinată, adică, prin virtuțile și curăția vieții lui, să se îmbrace în Hristos (Ga 3:27), să-L facă pe Hris-

24. Sf. GRIGORIE DIALOGUL, *Cartea Regulei pastorale*, partea a II-a, cap. 3, p. 51.

25. G. D. METTALINOS, *Parohia-Hristos în mijlocul nostru*, p. 30.

26. Ioannis ZIZIOULAS, *Ființa eclezială*, trad. în rom. de Pr. Aurel Nae, Ed. Bizantină, București, 2007, pp. 224-225.

tos să prindă chip în el și să-L reflecte în sufletul său întreg, așa cum își oglindește soarele lumina sa în picăturile de rouă.

„De ce nu au toți preoții puterea de a-i vindeca pe oameni de boli-le lor sufletești? Răspunsul este unul singur: pentru că și-au pângărit preoția prin faptele lor. Asemenea preoți, deși pot sfinți darurile, ei înșiși nu pot fi sfințiți prin ele”²⁷,

câtă vreme rămân sub robia și osânda păcatului, fiindcă păcatul produce degradare morală, deformând și dezorientând viața harică și duhovnicească. În acest sens, rămân categorice cuvintele celebre ale Sfântului Apostol Pavel: „Așa și voi, socotiți-vă că sunteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu [...] Dacă trăim în Duhul, în Duhul să și umblăm” (Rm 6:11; Ga 5:25). Lucrarea Bisericii este terapeutică, iar cei ce o săvârșesc învățând pe ucenici taina însănătoșirii, trebuie să-și vindece mai întâi patimile lor, ca să nu li se atribuie cuvintele Domnului: „Doctore, vindecă-te pe tine însuși!” (Lc 4:23). Ideal ar fi ca toți slujitorii Bisericii să-și ridice nivelul vieții lor morale la înălțimea și vrednicia chemării și responsabilității lor, pentru a o face compatibilă cu sfințenia lucrărilor sacramentale pe care le îndeplinesc. Despre astfel de slujitori, se spune în popor că sunt „preoți cu har”, pentru că

„adevărații păstori ai Bisericii sunt cei îndumnezeiți, sunt cei care iau parte, în diferite grade, la lucrarea îndumnezeitoare a lui Dumnezeu sau cei care îl primesc pe cel ajuns la îndumnezeire și îi urmează învățătura”²⁸.

În parohia pe care o păstorește, preotul reprezintă factorul activ primordial în aria educației religioase și a formării caracterelor și personalităților creștine. În această postură, el „trebuie să fie atent ca

27. Mitropolit HIEROTHEOS VLACHOS, *Psihoterapia ortodoxă*, trad. în rom. de Irina Luminița Niculescu, Ed. Învierea Arhiepiscopia Timișoarei, Timișoara, 1998, p. 95.

28. Mitropolitul HIEROTHEOS DE NAFAKTOS, *Un cal troian în Biserică. Secularismul*, trad. în rom. de Tatiana Petrache, Ed. Egumenița, Galați, 2019, p. 51. „Preoții au datoria să trăiască în Hristos, pentru ca iubirea mântuitoare a Domnului să-lăsluind în ființa lor, să se reverse în afară, înnoind și transfigurând viața celor încredințați lor spre păstorie” (Pr. Ilie MOLDOVAN, „Rolul preotului în promovarea și cultivarea vieții religios-morale”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XCVIII (1980), nr. 11-12, p. 1144.

să nu-i lipsească dacă se poate, nicio ocazie de a face bine”²⁹, învățând, sfințind și conducând sufletele pe calea dreptății, a adevărului și a mântuirii, căci „cu cât mântuiește mai multe suflete, dându-le bucuria «trăirii în Hristos și pentru Hristos», cu atât simte mai profund propria sa mântuire”³⁰. Cele trei slujiri sacerdotale ale preotului se întrepătrund, coordonându-se și completându-se reciproc și simultan într-o unitate și armonie desăvârșită, căci în clipa când învață, preotul și conduce, și, totodată, îi și sfințește pe cei pe care îi învață și se roagă împreună cu el. Când execută lucrările sfințitoare, înălțând rugăciunile poporului la tronul dumnezeiesc și rostind formulele de binecuvântare și de invocare a Sfântului Duh, el nu numai că sfințește obștea credincioșilor, mijlocind asupra ei revărsarea harului mântuitor, ci o și călăuzește pe drumul pocăinței și al virtuților creștinești, prin îndemnul moral și preceptele evanghelice exprimate în conținutul actelor și formelor liturgice pe care le săvârșește în timpul oficiului slujbelor bisericești.

„În Biserică totul e prevăzut și pregătit. Pentru sămânța vieții duhovnicești este nevoie de lumină: lumina este pregătită în propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu, care se aude în biserici atât ca atare, cât și în chipul predicilor și cântărilor. Este nevoie de umezeală: aceasta este îmbelșugată de Dumnezeieștile Taine – aceste canale ale harului. Este nevoie de văzduh bine întocmit: acesta se află în toată rânduiala măreață a rugăciunilor și lucrărilor sfinte din Biserică. Mai departe, în vremea creșterii trebuie purtare de grijă care să taie părțile ce nu sunt de folos și să dea îndreptarea cuvenită atât trunchiului, cât și vlăstarilor: aceasta este păstoria cea de Dumnezeu dăruită, în lucrarea părinților încercați în viața duhovnicească și a învățătorilor Bisericii”³¹.

În felul acesta, prin întreita slujire a preotului, înfăptuită în numele și cu puterea lui Hristos, „Biserica devine comunitatea care unește lumea cu Dumnezeu, și aceasta este în esență sensul misiunii preoțești”³².

29. A. VINET, *Théologie Pastorale ou Théorie du ministère évangélique*, Paris, 1889, p. 376.

30. Pr. Grigore CRISTESCU, *Slujba ta, fă-o deplin*, Sibiu, 1926, p. 93.

31. Sf. TEOFAN ZĂVORĂTU, *Învățătură despre mersul la biserică*, trad. în rom. de Adrian Tănăsescu Vlas, Ed. Sofia, București, 2015, p. 38.

32. I. ZIZIOULAS, *Ființa eclezială*, p. 229.

Biserica parohială este „*atelier al sfințeniei*” și „*loc de tămăduire spirituală*”³³,

„locul unde lucrează cu precădere puterile dumnezeiești și arena unde se dezvoltă și se maturizează cu deosebire viața noastră duhovnicească. Aici este cuvântul lui Dumnezeu, aici sunt Tainele, aici sunt toate sfintele slujbe, aici e locul în care omul, intrând, începe să respire aerul Cerului. Biserica este locul unde se adună toate cele de viață purtătoare, rânduite de Dumnezeu spre schimbarea la față a firii noastre.”³⁴

În acest spațiu liturgic, credincioșii cultivă relația de comuniune cu Dumnezeu și cu semenii lor și se împărtășesc din seva vieții harice care îi transformă launtric, modelându-i după chipul divin al Ziditorului Hristos, încât

„desfrânatul, îngâmfatul sau altul asemenea lui, venind des la biserică și ascultând mereu învățătura, se izbăvește de păcatul lui și își recapătă sănătatea; dar cel care se desprinde de Biserică, cel care se îndepărtează încetul cu încetul de învățătura Părinților, cel care fuge de spitalul cel duhovnicesc, chiar dacă i se pare că este sănătos, va cădea totuși iute în boală”³⁵,

spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

Iată motivul pentru care participarea credincioșilor la viața liturgică trebuie să constituie regula de aur a pastorației, fiindcă, prin participarea regulată la cultul divin al Bisericii se întreține viu sentimentul religios și moral, iar sentimentul prezenței divine devine o realitate din care credincioșii își sorb neconținut energia lor spirituală și puterea lucrătoare a harului divin. „Întru-un cuvânt, comuniunea cu Dumnezeu, scopul suprem al religiei, este adevărata rațiune de a fi a cultului”³⁶.

Comunitatea parohială se formează în cadrul liturgic, unde lucrarea preotului este în primul rând sfințitoare. În calitate de transmițător

33. Pr. Gheorghios METTALINOS, *Rolul și lucrarea Ortodoxiei astăzi*, trad. în rom. de Pr. Constantin Petrachi, Ed. Egumenița, Galați, 2014, p. 93.

34. Sf. TEOFAN ZĂVORĂTU, *Învățăături despre mersul la biserică*, p. 39.

35. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei*, Cuvântul III, trad. în rom. de Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007, p. 276.

36. Robert WILL, *Le culte, étude d'Histoire et de Philosophie religieuses*, vol. I, Strasbourg, 1925, p. 62.

al harului dumnezeiesc, preotul trebuie să pornească în căutarea oilor rătăcite, să stea neconținut la dispoziția lor și să le întindă mâna de ajutor, turnând balsam pe rănilor sufletești și trupești. „O Biserică care nu îl vindecă pe om, ci se ocupă cu alte probleme, este o Biserică secularizată”³⁷, iar această prăpastie adâncă se ivește atunci când credincioșii nu-l mai simt pe preotul lor ca pe un adevărat sfințitor și catalizator al vieții lor sufletești, înflăcărat de dragostea părintească față de ei și animat de spiritul responsabilității și al dăruirii jertfelnice pentru mântuirea lor.

În parohie, preotul trebuie să întruchipeze icoana strălucitoare a Păstorului cel Bun, care își pune viața pentru oile Sale (In 10:11). Identificându-se cu înalta misiune a Mântuitorului și cu poruncile Lui evanghelice, el trebuie să se comporte și să lucreze cu atâta măiestrie, însușește și râvnă, încât inima lui să-i cuprindă și să bată pentru toți (2 Co 6:11-13), făcându-se tuturor toate ca pe toți să-i dobândească (1 Co 9:19-20).

„Preotul nu poate închide niciodată ușa sa; are mare răspundere. Unul este descurajat, altul bolnav și are nevoie de îngrijire, altul își dă sufletul; trebuie ca pe unii să-i primească, pe alții să-i cerceteze. Preotul nu poate spune nu. Se primejduiesc sufletele; trebuie să le ajute. Dacă nu le ajută și le ia Dumnezeu nepregătite, cine va avea răspunderea? Nu o va avea preotul?”³⁸.

Preotul își asumă această răspundere, pentru că el este ambasadorul cerului care face legătura între Dumnezeu și om fiindcă „unirea liberă cu omul este singura dorință a lui Dumnezeu”³⁹.

Preoția este instituită de Mântuitorul pentru credincioși cu scopul „de a implica existențial pe slujitor în lume, cu nevoile, angoasele și potențialitățile ei”⁴⁰, pentru a face cât mai viu și roditor harul lucrător din el (1 Tim 4:14) și a preface comunitatea sa eclezială într-o

37. Mitropolitul HIEROTHEOS DE NAFAKTOS, *Un cal troian în Biserică. Secularismul*, p. 29.

38. Cuviosul PAISIE AGHIORITUL, *Cu durere și dragoste pentru omul contemporan*, trad. în rom. de Ieroschim. Ștefan Lacoschiotul, București, 2000, p. 288.

39. Paul EVDOKIMOV, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, trad. în rom. de Teodor Baconsky, Ed. Anastasia, București, 1992, p. 152.

40. I. ZIZIOULAS, *Ființa eclezială*, p. 229.

comuniune „îndumnezeitoare” de oameni. „Îndumnezeirea oamenilor, ca persoane responsabile este principala lucrare a Bisericii, ca una care este comuniune dumnezeiesc-omenească”⁴¹, pentru că funcția esențială a Bisericii este aceea „de a reprezenta și a face prezentă Preoția lui Hristos Însuși”⁴², iar „prezența lui Hristos în Biserică face deja din comuniunea euharistică o comuniune nupțială cu fiecare suflet omenesc”⁴³. Cum înfăptuim noi, preoții, acest act important? Ajutându-i pe credincioși să-și reînnoiască relația lor cu Hristos și cu Biserica. „Trebuie, în primul rând, să ne îndreptăm eforturile spre Biserica reală, spre omul real din Biserică”⁴⁴, utilizând toate „armele lui Dumnezeu” (Ef 6:13-14) pentru consolidarea și promovarea unității credinței și a vieții duhovnicești din parohie, astfel încât această comunitate liturgică și spirituală să devină o oază de lumină a adevărului, a iubirii, a dreptății și a sfințeniei, o mărturie vie și autentică a prezenței lui Hristos și a vieții în Hristos. „Fiți următori ai mei, precum și eu sunt al lui Hristos” (1 Co 11:1), spune apostolul neamurilor. „Dacă vom trăi ca mădulare ale Bisericii, care e Trupul lui Hristos, vom avea împărtășire și cu Capul Trupului, iar tocmai aceasta este adevărata viață duhovnicească”⁴⁵, spune un sfânt contemporan.

Misiunea preotului în parohie este aceea de a descoperi și restaura în fiecare credincios chipul lui Hristos, de a-i atrage pe credincioșii săi în sfera lucrării harului, împărtășindu-le roadele mântuirii aduse de Hristos, „spre zidirea trupului lui Hristos” (Ef 4:12). Ca să realizeze unitatea religioasă a parohiei, el trebuie să înnobileze relațiile dintre credincioși, să sprijine aspirațiile lor firești și să urmărească în toată lucrarea sa liturgico-sacramentală, pastorală și predicatorială ridicarea enoriașilor lor la sfințenia îndumnezeitoare a lui Hristos, încât

41. Georgios PATRONOS, *Îndumnezeirea omului*, trad. în rom. de Sabin Preda, Ed. Bizantină, București, 2012, p. 178.

42. Pr. Alexander SCHMEMANN, *Pentru viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, trad. în rom. de Pr. Aurel Jivi, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001, p. 35.

43. P. EVDOKIMOV, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, p. 165.

44. Pr. A. SCHMEMANN, *Biserică, lume, misiune*, p. 173.

45. Sf. SERGHIE MECIOV, *Cum să supraviețuim duhovnicește în lumea de astăzi*, trad. în rom. de Alexandru Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, București, 2012, p. 12.

viața lor să devină o „*liturghie după liturghie*“, o slujire a lui Dumnezeu prin slujirea semenilor. „Ce fericire poate fi, oare, mai mare ca aceea de a avea pe Hristos locuind în tine?“⁴⁶, spune Sfântul Ioan Gură de Aur. Ca să-L sălășluim pe Hristos în inimile și sufletele noastre, trebuie să-L identificăm în persoana fratelui de lângă noi.

„Nu putem să-L trăim pe Domnul dacă nu căutăm același lucru pentru fiecare frate al nostru, care este Hristos «cu alt chip» [...] Aceasta este starea duhovnicească. Aceasta este luminarea: să-l vezi pe păcătos și să-i dai nădejde; prin urătenie să vezi frumusețea care se ascunde în spatele ei și să dăm posibilități fratelui nostru și nouă înșine“⁴⁷.

Însă mai înainte de a-L face pe Dumnezeu cunoscut oamenilor, trebuie să-L cunoaștem noi. Trebuie, în primul rând, să ne privim în oglinda propriei noastre conștiințe și să vedem dacă am potolit în ființa noastră zgomotul infernal al patimilor și anarhia haotică a instinctelor și dacă viața noastră personală este pătrunsă în cele mai adânci fibre ale ei de energiile harice și luminătoare care transfigurează, purifică și îndumnezeiesc firea omenească năpădită de întunericul păcatului. De Dumnezeu nu te poți apropia dacă nu te înalți cu sufletul la Dumnezeu.

„Trebuie să trăiască în tine Dumnezeu, pentru ca să-L poți cunoaște. Trebuie să-L găsești mai întâi și după aceea să-L propovăduiești altora, spunând, ca și Pavel, ce știi tu, ce simți tu, ce ești tu, ce poți tu, acum, când Dumnezeu locuiește în tine și lucrează în lume prin tine“⁴⁸.

Fără acuratețea unei asemenea trăiri spirituale și conștiințe liturgice riscăm să alunecăm pe panta unui laxism moral și a unei insensibilități și degenerări succesive a vieții noastre sacramentale, pentru că ritul liturgic fără spirit e primitivism, magie, ipocrizie, mate-

46. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia la statui*, Omilia a II-a, trad. în rom. de Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007, p. 50. „În noi trăiește Hristos, Care în noi și suferă, și plânge, și ne unește pe toți cu Sine“ (SF. SERGHIE MECIOV, *Cum să supraviețuim duhovnicește în lumea de astăzi*, p. 15).

47. Pr. Varvara IANKOS, *Biserica păcătoșilor*, trad. în rom. de Nicușor Deciu, Ed. Egumenița, Galați, 2016, p. 103, 107.

48. Pr. Grigore CRISTESCU, *Teologie și sacerdoțiu, tipul clasic al păstorului ortodox și idealurile pastorației moderne*, Sibiu, 1928, p. 21.

rialism și sterilitate. Păcat de fastul, strălucirea, frumusețea lui artistică și de valoarea lui educativă, pentru că „degeaba venim la biserică dacă plecăm de aici lipsiți și goi de folosul celor spuse”⁴⁹, spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

Trebuie să euharistizăm și să spiritualizăm profund viața noastră individuală și a credincioșilor noștri, să trăim misterul cultului, prin care Hristos intră în relație personală cu noi⁵⁰, să-i pătrundem înțelesul și să stăruim în lupta necurmată împotriva păcatului, pentru că „Dumnezeiasca Liturghie și rugăciunea nu pot fi despărțite de curăția inimii și luminarea minții”⁵¹. Condiția aceasta este valabilă și pentru sfințiții slujitori, asupra cărora ochii credincioșilor sunt îndreptați permanent, mai ales în timpul oficierei sfințelor slujbe, pentru a observa dacă săvârșesc slujba religioasă din obligație profesională sau din spiritul apostolatului evanghelic. Trebuie să biruim din capul locului monotonia, superficialitatea, formalismul și rutina și să slujim serviciile divine cu demnitate, evlavie, corectitudine, seriozitate, cu dicția corespunzătoare și cu convingere și simțire lăuntrică, pentru a da textului liturgic expresivitatea lui caracteristică și a-l face cât mai inteligibil, plăcut și interesant. Cultul nostru divin ortodox este o adevărată școală a educației religioase și a deprinderii virtuților creștine și un mediu elevat de pietate și zidire sufletească, prin frumusețea lui poetică, prin simbolismul și bogăția fondului lui doctrinar și catehitic. „Un nor de mister învăluie întregul cult. Toate actele liturgice sunt cufundate de nepătrunsă minune a dumnezeirii. Ele sunt transparente colorate ale majestății și atotputerniciei divine”⁵² și trebuie îndeplinite la justa lor valoare.

„Când Îl preamărim pe Dumnezeu la sfințele slujbe, este important să ne însușim cuvintele rostite în timpul ecteniilor rânduite pentru celebrarea liturgică, să le asimilăm cu asiduitate. A le observa fără a vibra sufletește, fără a le simți cu inima, nu este de fapt o preamărire autentică; slujbele liturgice trebuie să pătrundă în interiorul ființei noastre. Dumnezeu-Cuvântul străbate întreaga Sfântă Liturghie și pătrunde în

49. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la statui*, Omilia a II-a, p. 44.

50. PR. PETRE VINTILESCU, *Misterul liturgic*, București, 1929, p. 3.

51. MITROPOLITUL HIEROTHEOS VLACHOS, *Cugetul Bisericii Ortodoxe*, trad. în rom. de Constantin Făgețan, Ed. Sofia, București, 2000, p. 125.

52. PR. G. CRISTESCU, *Slujba ta fă-o deplin ...*, p. 72.